

TISKOVÁ ZPRÁVA č. 129/23

V Lucemburku dne 24. července 2023

Rozsudek Soudního dvora ve věci C-107/23 PPU | Lin¹

Boj proti podvodům poškozujícím nebo ohrožujícím finanční zájmy Evropské unie: vnitrostátní pravidla promlčení v trestních věcech musí umožňovat účinnou prevenci a postih

Vnitrostátní soud je v zásadě povinen odhlédnout od vnitrostátních norem nebo vnitrostátní judikatury, které vyvolávají systémové riziko beztrestnosti takových trestných činů

Několik rumunských státních příslušníků odsouzených k trestům odnětí svobody za daňový podvod, a to zejména v oblasti daně z přidané hodnoty (DPH), se obrátilo na odvolací soud v Brašově (Rumunsko) za účelem zpochybnění pravomocných rozsudků, kterými byli odsouzeni, a namítali přitom promlčení své trestní odpovědnosti.

Na podporu svých tvrzení se tyto odsouzené osoby dovolávaly zejména dvou rozsudků rumunského Ústavního soudu (vydaných v letech 2018 a 2022), kterými bylo prohlášeno za neplatné vnitrostátní ustanovení upravující důvody přerušení promlčecí doby v trestních věcech, tj. procesní úkony nebo rozsudky, kterými se přerušuje promlčení trestní odpovědnosti. Po vydání těchto rozsudků nebyl v rumunském právu po dobu téměř čtyř let stanoven žádný důvod pro přerušení této doby. Prakticky to znamenalo, že na základě rumunského pojetí zásady zákonnosti trestných činů a trestů, včetně pravidel promlčení, nemohl mít během tohoto období žádný procesní úkon za následek přerušení promlčecí doby. Odsouzené osoby nadto tvrdily, že tato absence důvodů přerušení představuje příznivější trestní zákon (*lex mitior*), který má být zpětně použit za účelem vyloučení účinku přerušení, který měly procesní úkony učiněné před rokem 2018. Vzhledem k tomu, kdy došlo k předmětným skutkům, tedy měli dotyční odsouzení za to, že promlčecí doba uplynula před tím, než nabylo právní moci odsuzující rozhodnutí, v důsledku čehož by bylo trestní řízení ukončeno a dotyčné osoby by nebylo možno odsoudit.

Odvolací soud v Brašově měl pochybnosti o slučitelnosti takového výkladu s unijním právem. V důsledku tohoto výkladu by byly nejen dotčeny odsouzené osoby, ale i značný počet dalších osob zproštěny trestní odpovědnosti za trestné činy daňových podvodů, které mohou poškodit nebo ohrozit finanční zájmy Unie. Odvolací soud v Brašově kromě toho zdůraznil, že ve snaze postupovat v souladu s unijním právem možná bude muset upustit od uplatnění judikatury Ústavního soudu nebo vnitrostátního nejvyššího soudu. Nový kárný režim v Rumunsku ovšem umožňuje postih soudců, kteří postupují v rozporu s touto judikaturou. Rumunský soud se v těchto souvislostech táže, zda přednost unijního práva brání tomu, aby mohla být založena kárná odpovědnost soudců, kteří u něj zasedají v rámci sporu v původním řízení. V souvislosti s těmito otázkami se tedy rozhodl obrátit se na Soudní dvůr.

Nesplnění povinnosti stanovit účinné tresty za účelem ochrany finančních zájmů Unie odporuje unijnímu právu

Unijní právo ukládá členským státům povinnost bojovat proti podvodům a jiným protiprávním jednáním

¹ Název projednávané věci je fiktivní. Neodpovídá skutečnému jménu žádné ze zúčastněných stran.

poškozujícím nebo ohrožujícím finanční zájmy Unie odrazujícími a účinnými opatřeními. **Soudní dvůr uvedl, že členské státy musí z tohoto důvodu zajistit, aby pravidla, jimiž se řídí promlčení, jež jsou stanovena vnitrostátním právem, umožňovala účinný postih trestných činů souvisejících s takovými podvody.** Závěry obsažené v rumunské judikatuře, ze kterých vyplývá, že v rumunském právu nebyl po dobu téměř čtyř let stanoven žádný důvod přerušení promlčecí doby trestní odpovědnosti, ovšem vyvolávají systémové riziko beztrestnosti předmětných trestných činů, které není slučitelné s požadavky unijního práva. Toto riziko se prohlubuje případným zpětným uplatněním této absence důvodů pro přerušení na předchozí období, a to na základě zásady příznivějšího trestního zákona (*lex mitior*).

Povinnosti vnitrostátních soudů, které mají uplatňovat unijní právo, a nezbytná ochrana základních práv

Soudní dvůr připomněl, že vnitrostátní soudy musí upustit od použití vnitrostátní právní úpravy a vnitrostátní judikatury, pokud vedou k promlčení trestní odpovědnosti v tak velkém počtu případů závažných podvodů poškozujících nebo ohrožujících finanční zájmy Unie, že dochází ke vzniku systémového rizika beztrestnosti takových trestných činů.

Taková povinnost ovšem může být v rozporu s ochranou základních práv. Soudní dvůr v tomto ohledu konstatoval, že má-li soud členského státu přezkoumat, zda je v souladu se základními právy vnitrostátní ustanovení nebo opatření, které v situaci, kdy postup členských států není zcela určen unijním právem, uplatňuje toto právo, **vnitrostátní orgány a soudy mohou uplatnit vnitrostátní standardy ochrany těchto práv**, neohrozí-li toto uplatnění úroveň ochrany stanovenou Listinou základních práv Evropské unie, ani přednost, jednotu a účinnost unijního práva.

Na základě této judikatury Soudní dvůr v daném případě odlišil zásadu zákonnosti trestných činů a trestů, jak je uplatňována a vykládána v dotčené vnitrostátní judikatuře, a zásadu zpětného použití příznivějšího trestního zákona (*lex mitior*). Vzhledem k tomu, že tato judikatura vychází ze zásady zákonnosti trestných činů a trestů v jejích požadavcích týkajících se předvídatelnosti a určitosti trestního zákona, Soudní dvůr nejprve zdůraznil význam této zásady jak v unijním právním řádu, tak ve vnitrostátních právních řádech a poté dospěl k závěru, **že vnitrostátní soudy nemusí – a to odchylně od povinnosti zajistit plný účinek unijního práva – upustit od uplatnění této judikatury.**

Vnitrostátní soudy naproti tomu nemohou za takových okolností, jako jsou okolnosti, ze kterých vychází toto řízení o předběžné otázce, uplatnit vnitrostátní standard ochrany týkající se zásady zpětného použití příznivějšího trestního zákona (*lex mitior*). V tomto ohledu Soudní dvůr zdůraznil, že s ohledem na nutnost vyvážit tento standard s požadavky unijního práva nemohou vnitrostátní soudy zpochybnit přerušení promlčecí doby trestní odpovědnosti procesními úkony učiněnými před tím, než byla prohlášena za neplatná relevantní vnitrostátní ustanovení. Takové zpochybnění by totiž vedlo k prohloubení systémového rizika beztrestnosti trestných činů poškozujících nebo ohrožujících finanční zájmy Unie vyplývajících pouze z toho, že v Rumunsku nebyly po dobu téměř čtyř let stanoveny žádné důvody přerušení promlčení.

Nepoužití vnitrostátní judikatury z úřední povinnosti a kárná odpovědnost soudců

Na základě zásady přednosti unijního práva platí, že rozhodnutí vydané Soudním dvorem v řízení o předběžné otázce je, pokud jde o výklad unijního práva, pro vnitrostátní soud závazné při řešení daného sporu. Tomuto soudu tudíž nelze bránit v tom, aby unijní právo okamžitě uplatnil v souladu s rozhodnutím nebo judikaturou Soudního dvora, a to případně tím, že upustí od uplatnění vnitrostátní judikatury, která představuje překážku plné účinnosti tohoto práva. Takový postup vnitrostátního soudce nelze považovat ani za kárné provinění.

UPOZORNĚNÍ: Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce umožňuje soudům členských států, aby v rámci sporu, který projednávají, položily Soudnímu dvoru otázky týkající se výkladu práva Unie nebo platnosti aktu Unie. Soudní dvůr nerozhoduje ve sporu před vnitrostátním soudem. Vnitrostátní soud musí věc rozhodnout v souladu

s rozhodnutím Soudního dvora. Toto rozhodnutí je stejně závazné pro ostatní vnitrostátní soudy, které případně budou projednávat podobný problém.

Neoficiální dokument pro potřeby sdělovacích prostředků, který nezavazuje Soudní dvůr.

[Úplné znění](#) rozsudku je zveřejněno na internetové stránce CURIA v den vyhlášení.

Kontaktní osoba pro tisk: Jarosław Zasada ☎ (+352) 4303 2793

Zůstaňte ve spojení!

